

Al llarg de l'acte també van prendre la paraula David Jou i Jaume Casals per glossar la figura i l'obra de Pere Lluís Font. Tots dos ho van fer des d'una vessant intel·lectual i acadèmica, però també entrellaçant-la amb la personal. Casals en destacava el sentit de l'humor: «és un humor curt, controlat, irònic, un toc precís que ressona en qui el llegeix o l'escolta», sempre amb «un toc d'erudició».

Per la seva banda, Jou, que va fer un recorregut per l'obra del guardonat, va cloure la glossa amb la idea de Pere Lluís que «la llengua no només expressa el pensament, sinó que també el possibilita i el condiciona». Segons deia, «un pensament renovat també demana una renovació del llenguatge i de l'imaginari, necessitat particularment viva i intensa en l'àmbit religiós i en l'àmbit polític, on els canvis conceptuals, tecnològics i socials són especialment vius i afecten la forma d'interpretar el món, d'imaginar el futur, d'organitzar la societat» i Pere Lluís Font «ha contribuït a flexibilitzar i enriquir la llengua».

Pel que fa a la part artística de l'acte va comptar amb la intervenció de, entre altres, l'actriu Carme Sansa, l'actor Eduard Muntada i les intervencions musicals de Marina Rossell i Xavi Llores. Els textos de Pere Lluís Font es van intercalar amb poemes de Maragall, Vinyoli, Espriu, Joan de la Creu i Martí i Pol.

Gerard MUIXÍ i TEJADO

Celebració del cinquantè aniversari de la publicació de *Los trovadores*, de Martí de Riquer (Barcelona, 6 de juny del 2025). — Al Palau Requesens, seu de l'Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona, se celebrà el 6 de juny de 2025 una jornada commemorativa del cinquantè aniversari de la publicació de *Los trovadores. Historia literaria y textos*, la magna obra de Martí de Riquer que es publicà en tres volums a l'editorial Planeta el 1975. Tal com ho expressaren alguns dels intervinents, la jornada fou una festa que evocà la figura i obra de Martí de Riquer i també la companyonia i el fèrtil intercanvi científic que es produí entre els aleshores joves doctorands i el seu mestre en una època irrepetible en què el Palau es convertí en un veritable Seminari de Filologia Romànica.

Prengué en primer lloc la paraula Borja de Riquer, president de l'Acadèmia de Bones Lletres. Després de donar la benvinguda als assistents, explicà les circumstàncies històriques que feren possible l'existència d'aquest singular seminari; universitari, però fora de l'espai de la universitat; fora de les universitats, en plural, ja que Riquer estava vinculat en aquell moment a la Universitat Autònoma de Barcelona. Seguidament intervingué Isabel de Riquer, que saludà els assistents i els intervinents, tot evocant diversos noms d'altres companys de l'època malauradament absents. I, després de rememorar l'ambient de l'Acadèmia d'aquella època, donà pas a la projecció d'un vídeo que recollia part d'una entrevista de Sergio Vila-Sanjuán a Martí de Riquer feta el 2005. Un vídeo en què, a més de diverses explicacions sobre lírica trobadoresca, els assistents a l'acte reconegueren, i acolliren amb somriures i comentaris, la típica gestualitat, l'expressivitat i l'aguda ironia de Riquer.

La primera part de l'acte comprendgué les intervencions de Carlos Alvar, Lola Badia i Paolo Canettieri. Tot al llarg de l'acte, d'una manera original que posava en relleu aquest ambient de companyonia, cada un dels intervinents era presentat pel col·lega que havia parlat anteriorment. Carlos Alvar, amb el títol «*Los trovadores* de Riquer: el largo camino del libro», recorregué la trajectòria intel·lectual que dugué a la publicació del llibre i en resseguí també la seva posteritat. Lola Badia intitulà la seva intervenció «Els trobadors a l'*Epistolari* entre Martí de Riquer i Jordi Rubió i Balaguer», però indicà que se centraria en la prehistòria de *Los trovadores* i el seu germen en *La lírica de los trovadores*, de 1948. Badia feu un recorregut molt interessant pels interessos intel·lectuals de Riquer a partir de 1936, que en un primer moment no incloïen els trobadors, per la seva relació amb Rubió, i fins arribar a l'antologia de 1948. Paolo Canettieri, «*Los trovadores* de Martí de Riquer i altres antologies, antigues i modernes: selecció i criteris», feu una reflexió sobre el gènere de l'antologia, en aquest cas de l'antologia de poesia

trobadoresca, i el seu rol com a formadora del cànon i com a eina de recepció. Presentà un recorregut minuciós per les diferents antologies, des de les primeres, fetes en un àmbit francès post-revolucionari, a les alemanyes de la segona meitat del segle XIX, fins a les franceses o italianes del segle XX i a les darreres ja del segle XXI. La tria d'autors i obres, la manera de presentar-los, la presència o no de traducció, etc., són tots trets que defineixen la intencionalitat de l'autor i que tenen repercussió en la recepció de la lírica trobadoresca.

Després d'una pausa amb cafè al pati del Palau Requesens, hi hagué sis intervencions més. Victòria Ciriot, «Una lance sur feutre no es una lanza en ristre», que justament elaborà en el context del seminari a l'Acadèmia una tesi sobre el vocabulari de l'armament, demostrà com és de necessària una aproximació interdisciplinària i evocà les divertides i indignades reaccions de Riquer a les traduccions amb anacronismes («¡pero si el ristre es un invento del siglo XIV!»). Anton Espadaler, «Les tres primeres lliçons», comentà alguns punts particulars de *Flamenca* i la dificultat de traduir certs passatges on apareixen expressions relacionades amb la cultura de l'època, com és ara balls o localitzacions geogràfiques. Xavier Lamuela, «*Los trovadores*: el punt de vista lingüístic», exposà la seva perspectiva de lingüista occitanista sobre el concepte de koiné lingüística com a llengua dels trobadors. Francisco Martínez Soria, de l'editorial Planeta, recordà la tasca de l'elaboració de les diferents versions que ha conegut *Los trovadores* fins arribar a l'edició en un sol volum de l'any 2011, quan ell era director d'Ariel. Pavel Ryzhakov explicà l'impacte que havia tingut en ell *Los trovadores* i com havia marcat la seva vocació de traductor, i oferí una mostra de la seva traducció al rus de *Doutz brais e critz* (029,008). L'acte es clogué amb la intervenció d'Antoni Rossell, aquest cop presentat per Paolo Canettieri, que interpretà *Compaigno, farai un vers qu'er covinen* (183,003), *Can vei la lauzeta mover* (070,043) i *Kalenda maia* (392,009); aquesta darrera, la preferida de Riquer.

En resum, una jornada que, a més de celebrar el cinquantenari de l'edició, permeté fer-se una idea de l'impacte que ha tingut i el que pot tenir en el futur. I no només l'impacte que ha tingut *Los trovadores* en sí, sinó també el que han tingut tots els investigadors i el clima de recerca que es creà en el moment de gestació de l'obra.

Maria-Reina BASTARDAS I RUFAT
Universitat de Barcelona

V Congreso Toponomasticon Hispaniae. O camiño hispánico do étimo aos topónimos (Santiago de Compostela, 9, 10, 11 de xuño 2025). — En el mes de junio de 2025 se celebró el V Congreso del Toponomastion Hispaniae (toponhisp.org), el último de esta primera fase del proyecto, después de los de Lleida (2022), Madrid (2023), València (2024) y Uviéu (2024), con la publicación de las correspondientes actas. Después de cuatro años de rodaje del proyecto, nos proponemos mostrar a la comunidad científica los resultados obtenidos mediante la elaboración de un volumen que partirá de una selección de los étimos tratados con su descendencia hispánica.

Uno de los puntos fuertes del ToponHisp es la puesta en común de investigadores de todos los puntos de la Península, lo que implica colaboración y aportaciones que iluminan los distintos resultados. Pero el propio número de integrantes (cerca de sesenta) hace necesaria una labor decidida de coordinación. Este quinto congreso tuvo como objetivo homogeneizar aún más el método de trabajo y demostrar la utilidad mutua de las contribuciones de todas las lenguas peninsulares.¹ Así, se diseñó un trayecto desde el étimo hasta sus diferentes resultados lingüísticos. Para su selección se procuró representación de los diferentes grupos semánticos representados en la toponimia, junto con algunos elementos no no-

1. El programa completo, la organización y demás pormenores se puede consultar en: <<https://ilg.usc.gal/gl/actividades/v-congreso-toponomasticon-hispaniae>>.